

Subjekt a předmětná skutečnost

Právem se už delší dobu ozývaly kritiky, že subjekt byl bezdůvodně nebo nedostatečně zdůvodněně situován mimo skutečnost, k níž se pak vztahoval (srovnej např. Wittgensteinův obrázek). Ovšem když na druhé straně subjekt zařadíme mezi jiné skutečnosti do téhož „světa“, pak jako by se změnil v „objekt“, tj. jako by přestával mít tu schopnost se k jiným skutečnostem (aktivně) vztahovat. Výsledkem takových úvah je rozpoznání, že subjekt musí mít nějaké bytostné spojení se světem skutečností, že však sám musí mít také nějakou stránku, která jen za jednu ze skutečností (vnitrosvětých skutečností) nemůže být považována. Obvykle to bývalo chápáno tak, že subjekt je aspoň zčásti schopen se postavit mimo svět věcí, takže za pouhou věc, za pouhý předmět nemůže být považován ani na ně redukován. Bývalo to někdy také formulováno tak, že subjekt svět skutečností přesahuje, transcenduje. Ani to nelze považovat za dost vhodné, protože se to zdá předpokládat, že subjekt se stává subjektem teprve svým aktivním přesahováním (transcendování vlastně znamená přelézání, přešplhávání – odvozeno od scando). Všechno však se zdá ukazovat, že onen pozoruhodný vztah subjektu k jiné skutečnosti musí odlišností subjektu začínat, nikoliv se od skutečnosti odlišovat, od ní odstupovat, dosahovat od ní distance až dodatečně, až potom, až nakonec. A tak můžeme uzavřít: subjekt své distance „dosahuje“ resp. svou distancí „disponuje“ již od samého počátku svého událostného (aktivního) vztahování k jiné skutečnosti. Subjekt ne-stojí „ven ze světa“, nýbrž spíše „ven ze sebe“ a „do světa“ kolem sebe. A právě proto musíme počítat s tím, že se subjektem vztahujícím se svou aktivitou ‚ven‘ teprve stává, ale že jím není původně.

(Písek, 150517-3.)